

Multiculturalitat com a riquesa vista des de la permacultura: el projecte Edén Rafaeles

Arely HERNÁNDEZ i LÓPEZ

Enclavat al cor d'Amèrica es troba Hondures, un petit país de geografia ondulada i sòl muntanyós i divers.

Hondures és un país de contrastos. La seva població és majoritàriament mestissa, herència dels pobles originaris que van poblar el territori abans de l'arribada dels espanyols. En l'època anterior a la conquesta espanyola, Hondures estava habitada per pobles de cultures diverses. Tradicionalment, s'han classificat en dos tipus culturals diferents: les cultures maia i tolteca. Però l'Hondures precolombina era ètnicament i lingüísticament molt més diversa.

Després de la conquesta van sorgir tres nous grups: els *garifunas*, els misquitos i negres de parla anglesa provinents del tràfic d'esclaus amb l'Àfrica.

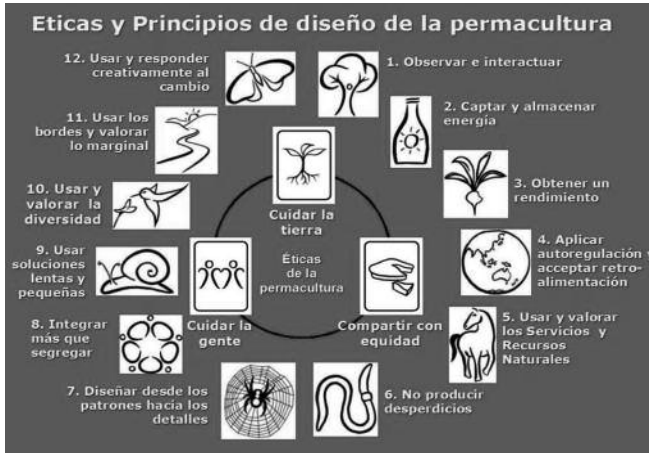
Si en el pla de cultures Hondures és divers, la biodiversitat natural és molt alta, gràcies a la seva ubicació geogràfica, a la regió tropical; en ser pont entre la diversitat biològica de Mesoamèrica i Sud-amèrica, té una biodiversitat increïble.

Hondures té setanta ecosistemes vegetals, en els quals s'han identificat 174 espècies de plantes endèmiques i moltes altres espècies més. La biodiversitat d'Hondures és la més gran de tot Centreamèrica; en aquest bell país s'han identificat moltes espècies endèmiques, això vol dir que només a Hondures existeixen. També té la segona barrera de corall més gran del món.

La diversitat hondurenya tant cultural com natural és increïble, i per això hem de protegir-la. En aquest sentit neix el projecte de l'Edén Rafaeles.

L'Edén Rafaeles

L'Edén Rafaeles és un projecte impulsat per la meua família, la família Hernández López. Jo sóc la filla número onze d'una família de quinze germans. Vaig néixer i créixer a l'Edén, una granja ecològica singular. Vaig créixer en un ambient natural, envoltada de molts animals, tant domèstics com salvatges, de muntanyes i fonts d'aigua. Quan m'aixecava al matí observava

el paisatge verge que teníem davant de casa. Recordo el so del riu, dels animals i l'abundància de menjar, fruites i verdures, durant tot l'any.

Els meus pares eren dues persones amants de la natura i compromeses amb la seva conservació. Van arribar a l'Edén fa més de quaranta anys i van fundar la finca.

Dels meus pares vaig aprendre que no podíem viure els uns sense els altres, que tot el que ens envoltava era allà per una raó. Sense saber-ho ni conèixer aquesta paraula estàvem fent *permacultura*.

La permacultura es refereix a una filosofia i a una manera de viure en harmonia amb l'entorn. El concepte neix a Austràlia fa cinquanta anys per una necessitat de trobar tècniques més amigables amb el medi i les persones, encara que moltes cultures, com les cultures originàries de Centreamèrica, o la nostra família sense saber-ho, ja aplicaven aquesta manera de viure. La permacultura està basada en un conjunt de tres ètiques i dotze principis; per tant el seu respecte assegura la nostra supervivència en el planeta. Ens centrarem a explicar les tres ètiques que es fan servir a l'Edén Los Rafaelés.

1. Respecte i cura de la Terra

La primera ètica és el respecte i la cura de la Terra. Significa cuidar de la biodiversitat (viu i deixa viure). Protegir els rius, els mars, la terra i l'aire. Respectar el sòl que trepitgem i promoure la fertilitat per prevenir l'erosió. Per tenir cura de la Terra és important tenir presents els aspectes següents:

Protecció del bosc: el 75% d'una àrea de 600 Ha de l'Edén és bosc verge protegit. Aquest

Il·lustració 1: Bosc madur a l'Edén

espai s'ha convertit en una zona de refugi per a moltes espècies, varietat d'insectes, serps, rosegadors, ocells i micos, entre els quals, el caputxí de cara blanca. Aquest any 2020 hi hem trobat depredadors com la pantera negra i el jaguar. Són 40 anys de lluita enmig de problemes tan greus com la deforestació, la caça i la ramaderia intensiva.

Protecció de l'aigua: l'aigua és un bé comunal i per tant tenim la necessitat de protegir-lo. A l'Edén trobem les millors fonts d'aigua de tota la regió. En depèn la biodiversitat, com la vida de les persones que viuen a l'Edén i totes les comunitats del voltant. A l'Edén fem una pesca sostenible i artesanal de subsistència.

Protecció del sòl: sempre hem utilitzat tècniques amigables amb la conservació del sòl. Posem el *frijol de abono* de fertilitzant (*Mucuna deeringiana* o *Mucuna pruriens*) o carbasses (cucurbitàcies) com a fertilitzant per a les plantacions. Aquesta és una manera de retenir l'aigua i els nutrients del sòl. Sabem de la importància que té un terreny viu, lliure de productes químics i pràctiques com la crema, molt habitual en altres granges veïnes. D'aquesta manera hem evitat erosió, inundacions i hem mantingut un sòl fèrtil.

Reforestació: La reforestació és una de les activitats de més importància, tant per la conservació de l'aigua com per al sòl fèrtil. Els últims anys hem reforestat els prats que en principi eren utilitzats només per a ramaderia i per a cultius implementant el sistema silvopastoril, que integra harmoniosament ramats, cultius i natura. D'altra banda, s'ha fet reforestació a les

Il·lustració 2. Una de les 17 fonts d'aigua protegides a l'Edén

Il·lustració 3. Organismes de muntanya de sòl sa a l'Edén

Il·lustració 4. Reforestació amb infants i adults a l'Edén

capçaleres de les fonts d'aigua, algunes pràcticament en perill d'extinció. Aquesta situació és habitual durant la temporada seca de l'any, motiu pel qual alguns veïns no tenen aigua potable.

2. Compartir amb equitat

La segona ètica és compartir amb equitat, donar alimentació i benestar a tothom per igual. A la natura, tot és abundància i compartir-la és un dels millors mecanismes per assegurar la supervivència de les espècies. Vetllar per un entorn saludable, ric i segur per a les persones i els animals és tornar els beneficis que rebem gratuïtament de la natura.

Compartir l'aigua: l'any 2004, les comunitats veïnes es van reunir per impulsar un projecte per abastir d'aigua la població, ja que no hi havia recursos hídrics suficients. Llavors, vam decidir com a família compartir amb la comunitat una de les millors fonts d'aigua de l'Edén. Era una estratègia per involucrar la comunitat en la conservació del bosc i la protecció de l'aigua.

Aliments saludables: el cultiu de fruites i hortalisses a l'Edén ha permès que la comunitat com les espècies animals accedeixin a una alimentació saludable.

3. Respecte i cura de les persones

La tercera ètica és el respecte i la cura de les persones. Fomentar relacions humanes en convivència responsable, equitativa i respectuosa, ja que tots els nostres comportaments afecten tot el que ens envolta.

Il·lustració 5. Cultiu de iuca a l'Edén

Il·lustració 6. Nens plantant arbres a la escola

Il·lustració 7: Equip de treball a l'Edén, voluntaris i responsables del projecte

Bioconstrucció: les construccions són de materials locals i nobles. Surten molt més econòmiques i tenen beneficis per a la salut, en viure en una casa construïda amb materials naturals.

Educació integral (holística): l'educació integral està basada en els lligams amb la comunitat, el món natural i els valors com la solidaritat i la pau, tan necessaris actualment.

L'any 2018 famílies, pares, mares i fills, van participar en la construcció d'una escola en què s'imparteixen classes d'educació primària i d'educació ambiental, a la qual assisteixen tretze nens i nenes de diferents edats.

Voluntaris multiculturals: el projecte rep voluntaris, estudiants de diferents parts del país i del món per col·laborar; cadascun hi ha trobat un espai per donar-hi el seu servei.

ONG a Andorra

Estem creant l'ONG l'Edén Los Rafeles a Andorra. La missió és la promoció de la permacultura a Hondures i a Andorra, amb el suport de tres andorrans, Natàlia Montané, Albert Gomà i Rosa Duró.

Estic immensament agraïda a aquest petit país que em va obrir les portes i m'ha donat quelcom tan valuós com parlar català.

Agrair a totes les persones el seu suport per fer aquest projecte, sense l'ajuda de les quals no seria possible.

Hem de valorar i preservar la diversitat, animal, vegetal i humana.

Arely Hernández i López,
fundadora i impulsora del projecte mediambiental i educatiu Edén Rafeles
www.rafaeleseden.com